

ANTROPOLOOG GEZOCHT

ANTROPOLOOG
GEZOCHT

Laurens Bakker, Masja Cohen en Walter Faaij

Amsterdam University Press

Eerder verschenen:

Cohen, M. en E. Sarphatie, *Gezocht: antropoloog m/v*. Amsterdam: Aksant, 2007

Cohen, M. en E. Sarphatie, *Gezocht: antropoloog m/v. Herziene editie*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2015

De vormgeving van dit boek is verzorgd door Selma van Gorkum van Good Roots Design. Naast vormgever is zij ook antropoloog.

ISBN	978 94 6372 843 0
e-ISBN	978 90 4855 206 1
DOI	10.5117/9789463728430
NUR	764

© L. Bakker, M. Cohen, W. Faaij / Amsterdam University Press B.V., Amsterdam 2020

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j^o het Besluit van 20 juni 1974, Stb. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stb. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

Inhoud

Voorwoord	9
Dank!	13
Inleiding	15
1. Wat is antropologie	19
Waarom antropologie?	20
Participerende observatie	21
Structuralisme en relativisme	25
Context en holisme	27
Etnografie	29
Academisch en toegepast, beschouwend en betrokken	31
Toegepaste antropologie	37
...en wat betaalt dat nou?	41
Intermezzo met: Corina Enache	43
Intermezzo met: Anneke Beerkens	45
Intermezzo met: Emma Ratia	48
2. 'Wat kan ik daar nou echt mee, antropologie studeren?'	51
Wat kan ik als bachelorstudent doen om me voor te bereiden op de arbeidsmarkt?	52
Wat is de meerwaarde van een master op de arbeidsmarkt?	57
Wat onderscheidt antropologen van andere sociaal-wetenschappers?	60
Waarom zou een werkgever in een antropoloog geïnteresseerd zijn?	62
Hoe kan ik mijn vakgebied 'vertalen' naar werkgevers?	63
Hoe vind ik mijn eerste baan?	66

Intermezzo met: Lianne Quax	71
Intermezzo met: Rita Ouédraogo	74
Intermezzo met: Sam van Vliet	76

3. Academische antropologie: werken in de wetenschap **79**

Promoveren?	81
Na de promotie	84
Intermezzo met: Bart Barendregt	89
Intermezzo met: Naomi van Stapelle	92
Intermezzo met: Loes Berendsen	95

4. De unieke vaardigheden van antropologen **99**

Chaos ordenen en betekenis geven	100
Het onzichtbare zien	104
De interne logica begrijpen	107
De patronen ontdekken	109
Verandering begeleiden	112
Sterke verhalen vertellen	113
Dialogo en besluitvorming verrijken	115
Intermezzo met: Olof van der Gaag	119
Intermezzo met: Mark Middel	122
Intermezzo met: Michelle Steggerda	125

5. Hoe vermarkt je antropologie? **127**

Framing – anthropologists as fixers of human issues	128
Macht – own your rank!	130
Taal – meertalig, minder braaf en speelser	131
Tempo – sneller en op de beat	133
Nuance – kracht en zwakte	134
Ethiek – pragmatischer en iets meer lef	135
Verandering – stollen en beweging	136

En zeg dus altijd dat je een antropoloog bent	137
Intermezzo met: Martin Ortlieb	138
6. Antropologen, werkgevers en de arbeidsmarkt	141
Antropologen over de start van hun carrière	142
Antropologen over het verloop van hun carrière	150
Werkvelden: waar antropologen werken	152
Trends en ontwikkelingen	153
Werkgevers over antropologen	154
Tips van werkende antropologen	160
Interview met Frans Lusterms	166
Interview met Lilian Swart-Eekhout	171
Interview met Meino Zandwijk	175
Conclusie	179
Literatuur	182

Inleiding

In de twee edities van de voorganger van dit boek (Cohen en Sarphatie, 2007 en 2015) stelden we vast dat je de titel, *Gezocht: antropoloog m/v*, zelden of nooit als vacaturetekst tegenkwam. Daar is de laatste jaren verandering in gekomen. Een willekeurige ronde langs een viertal vacaturesites leverde in januari 2020 respectievelijk 25, 69, 6 en 2 hits op.¹ Het gaat om diverse functies bij uiteenlopende werkgevers: in de zorg, bij de overheid, in de wetenschap, in musea, in het bedrijfsleven, in het onderwijs, bij goede doelen en bij maatschappelijke organisaties. In veel gevallen gaat het om een functie als consultant, onder andere op het gebied van organisatieverandering, duurzaamheid en internationale veiligheid. Nieuw zijn vacatures voor antropologen bij grote internet-based bedrijven zoals Google en Facebook, waar ze worden gevraagd als data-analist.

De afgelopen jaren zijn antropologen dus bekender geworden op de arbeidsmarkt en is hun inzetbaarheid verbreed. Goed nieuws voor de antropoloog, al moeten we hierbij wel een kanttekening plaatsen. De gevonden vacatures staan namelijk ook open voor psychologen, communicatiespecialisten, sociologen en politicologen. Het lijkt erop dat werkgevers de algemene ontwikkeling en het opleidingsniveau van antropologen gelijkstellen aan die van afgestudeerden in bekendere en grotere richtingen. Dat is positief voor werkzoekenden, maar het roept ook de vraag op of werkgevers en opdrachtgevers de specifieke kwaliteiten en capaciteiten van antropologen wel relevant vinden.

Volgens ons is het antwoord op die vraag een volmondig ‘ja’; we hoorden dit ook van de werkgevers die we voor dit

¹ De sites waren www.indeed.nl, www.vacat.nl, <https://academicpositions.nl> en www.monsterboard.nl.

boek hebben gesproken. Aan de andere kant constateren we dat veel mensen, onder wie ook potentiële werkgevers en opdrachtgevers, nog te weinig weten over wat antropologen doen, welke meerwaarde ze hebben voor de arbeidsmarkt en in welke functies ze terecht kunnen komen.

We hebben dit boek in de eerste plaats geschreven voor studenten antropologie die zich willen oriënteren op de arbeidsmarkt en hun carrièremogelijkheden. Maar ook voor aankomende studenten die zich afvragen of antropologie iets voor hen is en voor werkende antropologen die graag een update over de ontwikkeling van hun werkveld willen lezen. En uiteraard voor werkgevers en andere opdrachtgevers die graag willen weten welke meerwaarde een antropoloog op de werkvloer heeft.

Dit boek is bedoeld om inzicht te geven in wat antropologen doen, waar ze werken en hoe ze bij hun baan terecht zijn gekomen. Dat doen we aan de hand van input van een diverse groep van antropologen over hun werk en carrière. Die gegevens hebben we verkregen via een schriftelijke vragenlijst die ruim tachtig antropologen hebben ingevuld en via interviews met een kleiner aantal respondenten die we persoonlijk spraken. We wilden het verhaal van de mensen waar we over schrijven zichtbaar en invoelbaar maken. Door het boek heen staan daarom dertien *intermezzo's* – korte portretten van een aantal antropologen die over hun carrière vertellen – en een drietal interviews met werkgevers over hun visie op de meerwaarde van antropologen op de werkvloer.

In het boek besteden we aandacht aan wat je al tijdens je studie kunt doen om straks die leuke baan te vinden en bekijken we hoe de arbeidsmarkt voor antropologen eruit ziet; die is breder dan je nu misschien denkt. Verder bespreken we de specifieke vaardigheden van antropologen en hoe je

die kunt verwoorden naar je (toekomstige) werkgever of opdrachtgever. Daarnaast gaan we met Jitske Kramer in op de branding van antropologie en op hoe je jezelf nou kunt ‘verkoppen’ op de arbeidsmarkt. Tot slot geven we een kijkje in de keuken van werkgevers en opdrachtgevers: wat is volgens hen de toegevoegde waarde van antropologen en welke tips en tricks hebben zij voor antropologen die de arbeidsmarkt willen veroveren?

De antropologie is als werkveld heel gevarieerd, en dat hopen we met dit boek inzichtelijk te maken. Wij, de auteurs, zijn alle drie antropoloog maar werken op uiteenlopende manieren vanuit onze gedeelde antropologische kennis en achtergrond.

Laurens Bakker werkt als docent en onderzoeker bij de afdeling antropologie van de Universiteit van Amsterdam. Hij doet zowel wetenschappelijk als toegepast onderzoek en kijkt graag naar de brede inzetbaarheid daarvan buiten de academische wereld.

Masja Cohen is projectmanager bij de gemeente Amsterdam. Zij doet projecten in het sociaal domein waarbij ze maatschappelijke vraagstukken bij voorkeur vanuit de bewoners van de stad benadert en is co-auteur van het eerdere boek, *Gezocht: antropoloog m/v*.

Walter Faaij is consultant en ondernemer (Green Culture Lab), gespecialiseerd in duurzaamheid en organisatiecultuur en het begeleiden van veranderingen in bedrijven en organisaties.

We doorlopen heel verschillende carrièrepaden en passen onze kennis op verschillende manieren toe. We voelden de nieuwsgierigheid om uit te zoeken hoe onze eigen ervaringen aansloten bij de ‘grotere wereld’ van antropologen in Nederland en hopen dat we op basis van onze bevindingen een breed beeld geven over wie antropologen zijn en wat ze kunnen. We hopen ook dat deze publicatie bijdraagt aan meer bekendheid van wat een antropoloog is en kan op de arbeidsmarkt.